

22 februari 2026, Invocabit, dienst van de Schrift. Schriftlezing: Matteüs 4: 1-11

Gemeente van Christus, Paus Leo XIV roept de wereld op om in deze Veertigdagentijd op een onbekende en wat ondergewaardeerde manier te vasten, namelijk om ons proberen te onthouden van woorden die een ander kunnen verwonden of krenken. Want woorden doen ertoe. Woorden kunnen onder de huid gaan zitten, kunnen mensen afbreken en naar beneden halen. 'Schelden doet geen zeer', zeggen mensen soms, maar het tegenovergestelde is waar. Woorden kunnen door merg en been gaan, kunnen aanvoelen als pijlen waarmee je geraakt wordt. Het is zoals Arthur Japin schrijft: 'Een paar nare woorden kunnen je leven al bepalen. Geloof me, ze zijn scherper dan glas.'¹ Ja, woorden hebben veel macht. Woorden kunnen giftig zijn. Kunnen mensen kleineren, kapot maken. Kunnen verwarring zaaien.

Maar het omgekeerde is ook het geval. Goede en positieve woorden kunnen helen en genezen, kunnen mensen opbouwen en doen groeien, hen vertrouwen en geloof in zichzelf geven, hen moed en kracht geven. Ja, woorden kunnen goed doen, Goede en opbouwende woorden kunnen zaadjes van de werkelijkheid worden. Zo dragen we ongetwijfeld allemaal woorden met ons mee, woorden die ons gevormd hebben. Woorden die ons gekrenkt hebben, woorden die pijn gedaan hebben, en woorden die ons goed hebben gedaan, die ons deden groeien. Ja, woorden doen ertoe. Ze kunnen zaadjes van hoop en vertrouwen zijn.

In de Evangelielezing van vandaag zien we de duivel aan het werk. Ons woord duivel komt van het griekse woord diabolos. Diabolos betekent letterlijk 'doorelkaargooier', je zou het ook kunnen vertalen met 'uiteenwerper'; het gaat dus om iemand die overhoop gooit, die met woorden de feiten verdraait, die verwart, die misleidt, die tweedracht zaait, die mensen tegen elkaar uitspeelt. Ook hier zien we de kracht van woorden; woorden kunnen een eigen werkelijkheid creëren, zeker als je ze maar lang genoeg gehaald. Met woorden kun je de werkelijkheid naar je eigen hand zetten, om verwarring en onrust te zaaien. Zie hier het principe achter wat tegenwoordig wel alternatieve feiten of nepnieuws wordt genoemd.

In de tekst wordt deze diabolos, deze verwarder, ook wel de beproever genoemd, hij probeert Jezus namelijk van de wijs te brengen door Bijbelteksten te verdraaien. Daarmee wordt Jezus hoop en vertrouwen op God de Vader op de proef gesteld. Zo zien we bijvoorbeeld in de tekst hoe de diabolos selectief uit Bijbelteksten citeert. Zo zegt hij tegen Jezus: "Zijn engelen zal Hij opdracht geven om U op hun handen te dragen, zodat U uw voet niet zult stoten aan een steen" (een citaat uit Psalm 91). Wat de diabolos hier weglaat is context waarin Psalm 91 hierover spreekt, namelijk dat de Eeuwige engelen zendt die 'over je waken, op al uw wegen', zoals er letterlijk staat. Dat laatste, 'op al Uw wegen', laat de diabolos weg. Daarmee reduceert de diabolos de Psalmtekst tot een oproep aan Jezus om een soort stunt te doen: 'Als u de Zoon van God bent, spring dan naar beneden!' Maar in de Psalm gaat het juist over de Eeuwige die een leven lang over je waakt, waar je levensweg je ook brengt. Hier zien we dus een diabolos, een door-elkaar-gooien aan het werk: onvolledig citeren en daarmee de boodschap verdraaien.

Jezus laat zich echter niet van de wijs brengen door de diabolos. Hij laat geen wig drijven tussen Hem en de Vader. Hij blijft trouw aan God en Zijn roeping. Dat doet Hij door keer op keer terug

¹ Arthur Japin, *Honden voor het leven* (Uitgeverij Mozaïek, 2021), p. 36.

te vallen op de Schrift, de Bijbelse woorden van de bevrijding. Dat is ook goed zichtbaar wanneer de diabolos zegt: 'Als U de Zoon van God bent, beveel die stenen dan in broden te veranderen.' Als je net veertig dagen en veertig nachten gevast hebt en grote honger hebt, zijn dit uiterst verraderlijke en geniepige woorden. Maar Jezus zegt: 'Er staat geschreven: "De mens leeft niet van brood alleen, maar van ieder woord dat klinkt uit de mond van God." Ja, Jezus houdt het bij wat God over Zijn en ons leven zegt, houdt het bij Gods belofte van liefde en trouw door heel ons leven heen, kome wat komt. En van daaruit, vanuit dat vertrouwen, Jezus spreekt in het Evangelie voortdurend goede woorden over mensen uit. Ja, in de Bijbel heeft het kwaadspreken van de diabolos een tegenhanger in de goede woorden van Jezus, in de zegenende woorden van Jezus. Woorden die mensen doen opstaan uit wat hen in het leven gevangen houdt, hen vrijmaakt van wat hen belast. Zij die verblind zijn, leert Hij met andere ogen kijken. Zo laat Hij zien; woorden kunnen goed doen, kunnen levens veranderen. Ik zei het al: woorden kunnen zaadjes van hoop en vertrouwen zijn.

En daar hebben wij allemaal een rol in te spelen. We zingen er zo meteen over, met de woorden van ons slotlied van vanochtend, de woorden van lied 425:

'Vervuld van Uw zegen gaan wij onze wegen
van hier, uit dit huis waar Uw stem wordt gehoord,
in Christus verbonden, tezamen gezonden
op weg in een wereld die wacht op Uw woord.
Om daar in genade uw woorden als zaden te zaaien tot diep in het donkerste dal,
door liefde gedreven, om wie met ons leven
Uw zegen te brengen die vrucht dragen zal.'²

Zo worden wij ook zo meteen weer op pad gestuurd, om goede woorden te zaaien onder de mensen die op ons pad komen, woorden die goed doen en woorden die opbouwen, die mensen dicht bij God brengen, de bron van hun bestaan. En dat mogen wij doen omdat er allereerst goede woorden over ons zijn uitgesproken. Dat klinkt ook door in de zegen die aan het einde van deze dienst zal klinken. Het Hebreeuwse woord voor zegenen, Bereech, betekent letterlijk 'goede woorden spreken over iemand'. In latijn wordt gesproken over 'benedikere', letterlijk iemand het goede toezeggen of toewensen. Denk aan de oeroude christelijke groet 'Vrede en alle goeds!' Die groet, die wens wordt over ons uitgesproken, een zegen die we vervolgens mogen uitdragen door goede woorden te spreken tot de mensen om ons heen.

Dit alles betekent niet dat we iemand niet kunnen tegenspreken of tot de orde kunnen roepen als iemand een verkeerde weg gaat, dat kan juist nodig zijn; maar het is de toon die de muziek maakt. Het gaat erom dat dat je woorden gebruikt die verbinden in plaats van splijten, woorden die mensen doen groeien in plaats van afbreken. Woorden die mensen vertrouwen geven in plaats van verwarren. Zo mogen we als gezegende mensen, tot zegen zijn voor de mensen die op ons pad komen. In het vertrouwen dat uiteindelijk leugen en misleiding niet het laatste woord hebben, maar Gods zegenrijke Woorden over ons. Daartoe is Jezus Zijn weg gegaan, waar geen diabolos Hem van weerhouden kon. Dat mag ons, nu en altijd, tot troost en kracht zijn. Amen

² Lied 425 uit het Liedboek (2013).